

Könyvtári számvetés 1966-ról

Növekvő érdeklődés a műszaki- és társadalomtudományi könyvek iránt

A KÖNYVTÁR MUNKÁJÁNAK ÉRZÉKELTETÉSÉRE, a fejlődés ütemére, vagy csökkenésére azok a számok, mutatók adnak választ, amik a napi ténykedés alapján az elmúlt időszakokhoz, más hasonló intézmények munkájához és eredményeihez hasonlíthatók. Így nemcsak az időbeli, hanem a térbeli rangsorolás is lehetővé válik. Először nézzük tehát a központi szak szervezeti könyvtár 1966-os eredményeit.

Bévezetőben megjegyzem, hogy bár fejlődés van és ez számszerűleg alátámasztható és igazolható, egynémely körülményre azért fel kell figyelni.

A központi könyvtárban 1966-ban 5192 beiratkozott olvasót tartottunk nyilván, ebből a gyermekkönyvtárunkba 803 tizennégy éven aluli olvasó iratkozott be. Ha ezeket a számokat összehasonlítjuk az előző év összes beiratkozott olvasóinak a számával és azt 100%-nak vesszük, akkor a fejlődés mintegy 34 százalékos. Még szembeszökőbb a fejlődés üteme, ha az új beiratkozás számait hasonlítjuk össze egymással, mert az elmúlt évben 2641-en iratkoztak be könyvtárunkba. Ez 152 százalékos emelkedést jelent. Ez valóban így is történt, de az alapja ennek a nagyarányú fejlődésnek az volt, hogy március 15-től olvasótáborunkhoz csatlakoztak a 42. számú Szabó Ervin Könyvtár átirányított olvasói is. Az 5192 fő 15,4 százaléka a 803 fő 14 éven aluli, 15—18 év között 754 fő 14,5 százalékban, 19—26 év között 1034 fő 20 százalékban, míg 26 év felett 2601 fő 50 százalékban. A fiatalok beirat-

kozási aránya nem rossz, mert minden harmadik olvasónk közülük került ki. Ez az arány még kedvezőbb képet mutat, ha a gyerekek számának elhagyásával a felnőtt részlegünk számához viszonyítunk, mert ez a KISZ-korosztálynak 15—26 év közötti részvételében 40 százalékot mutat.

NEM A SZÁMOK ALAKULÁSÁNAK ÉRDEKESSÉGE, hanem a belőle lesűrhető következtetés kívánja meg azt, hogy tovább kíváncsiskodva a beiratkozás számszerű adatai között a férfi-nő részesedés alakulására is kitérjünk. Ezúttal is mellőzve a gyerekeket, a 4389 felnőtt közül 15—18 év között férfi 428 fő, míg nő 326 iratkozott be. Továbbmenve ez az eltolódás egyre szembeszökőbb képet mutat, mert a 19—26 évesek beiratkozási arányában már a férfiak 14,5 százalékban, míg a nők 9 százalékban vannak képviselve. A 26 év feletti statisztika eltérése még lényegesebb.

Mit lehet ebből lesűrni?

Amíg az élet nem kíván a nőktől sokkal komolyabb erőfeszítéseket, mint a férfiaktól, addig az olvasás, a tanulás, alig kisebb százalékos eltérést mutat és csak azután, amikor fokozottabban jelentkeznek a harmadik műszak megterhelése, kénytelen az ilyen irányú igényeket lejjebb szállítani. (Előfordul, hogy a férj, a felesége számára válogat a polcra, ő az, aki beiratkozott, tehát abszolút helyes következtetést nem lehet levonni.)

Ha figyelembe vesszük még azt is, hogy a gyár jellegéből adódóan az arány jelentősen a férfiak felé dől, akkor a nőolvasók aránya a dolgozó korosztályokból a közel 40 százalékos részesedéssel nagyon elismerésre méltó tény.

Olvasóink foglalkozás szerinti megoszlásából nézzük a következőket:

munkás (szak- és betanított)	40,1%
Értelmiség:	
műszaki	4,1%
egyéb	2,8%
Tisztv. adm.	12,1%
Ipari tanuló	5,2%
Nyugdíjas	12,7%
stb...	

A MŰSZAKI ÉRTELMISSÉG TÁVOLMARADÁSA a szembetűnő, míg az ipari tanulóknak részvétele emelkedő jellegű, ugyanez áll a nyugdíjasokra is.

A kölcsönzésre a következő szám adatok a jellemzők: 1966-ban a központi könyvtárban 53 090 fő fordult meg, ami az előző évhez viszonyítva 46,2 százalékos emelkedést mutat. Egy olvasó látogatási átlaga 10. (Tíz alkalommal vitt könyvet.) Az év folyamán 172 457 kötet könyvet kölcsönöztek, ami alkalmanként 3 darabos kölcsönzési átlagnak felel meg. Egy-egy olvasó az elmúlt évben 33 kötet könyvet olvasott. Könyveink forgási sebessége 4 fölött van, tehát elméletben

az egész állományunk több, mint négyszer került olvasóink kezébe.

Befejezésül vizsgáljuk meg a könyvtár eredményeit a kölcsönzött kötetek számok alakulásában: a 172 457 kötetből, ami az előző évhez viszonyítva 45 százalékos emelkedést mutat, az ismeretterjesztő könyvek aránya 24,7 százalék. E tekintetben bizonyos visszaesés van, mintegy 1,2 százalék. Ez főleg az átirányított Fővárosi Könyvtár olvasói érdeklődésének köszönhető, akiket bizony rá kell nevelnünk az ismeretterjesztő művek szeretetére.

A 42 698 kötet ismeretterjesztő könyvből a megoszlás a következő:

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK KÖNYVEIBŐL az ismeretterjesztő könyvek forgalma 15 százalékban (31 százalékos emelkedés) természet-tudományok 11 százalékban (15%-os emelkedés), műszaki könyvek 18 százalékban (45 százalékos emelkedés), mezőgazdaság 3 százalékban (64 százalékos emelkedés), egyéb ismeretterjesztő könyvek esetében 52 százalékos (41%-os emelkedés) volt az éves forgalom részesedése. A zárójel emelkedés az előző év forgalmához viszonyítva alakult ki.

A szépirodalom alakulására szintén 18,3 százalékos növekedés a jellemző, míg emellett az ifjúsági és gyermekkönyvforgalomban 15 százalékos csökkenés következett be. Ennek okát a megszüntetett részleggel magyarázhatjuk.

Az év munkájának summázásához hozzátartozik még az egyes felmérések értékelése, valamint a kölcsönzés tartalmi vonatkozásainak elemzése is, de ezekre később térünk vissza.

A következő számunkban a letéti hálózat munkáját elemezzük.

Varga István